

Andrzej Wiśniewski

"Zbrodnie wojenne w świetle prawa polskiego", L. Kubicki, Warszawa 1963 : [recenzja]

Palestra 7/7-8(67-68), 106-107

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jako wprowadzenie do bezpośredniej tematyki książki autor omawia istotę stosunku pracy jako stosunku prawnego. Określenie bowiem socjalistycznego stosunku pracy i opisanie jego podstawowych cech ma doniosłe znaczenie praktyczne i problem ten niejednokrotnie występuje w orzeczeniach organów powołanych do rozstrzygania sporów ze stosunku pracy.

Do zagadnień wstępnych należy też zagadnienie powstania pracowniczego stosunku pracy. Odpowiednie ujęcie i przedstawienie tych zagadnień było niezbędne dla wyjaśnienia szeregu kwestii z zakresu wypowiedzenia stosunku pracy.

Zasadnicza grupa norm ustawowych regulujących wypowiedzenie umowy o pracę mieści się w przepisach dwóch rozporządzeń z 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych i o umowie o pracę robotników. Obowiązują w tej dziedzinie również niektóre akty ustawodawcze pochodzące z okresu jeszcze wcześniejszego. Zarówno teoretyczne, jak i praktyczne znaczenie mają ponadto przepisy kodeksu zobowiązań.

Wiele nowych socjalistycznych aktów prawnych rozszerzyło przepisy specjalne odnoszące się do poszczególnych grup pracowników oraz rozbudowało przepisy ograniczające zakład pracy w możliwości wypowiedzenia umowy o pracę. Większość jednak zagadnień występujących w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę została już wyjaśniona i utrwalona w praktyce, a zwłaszcza w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w praktyce Centralnej Rady Związków Zawodowych. Również przepisy układów zbiorowych pracy tworzą wraz z przepisami ustawowymi reżym prawny dotyczący wypowiedzenia umowy o pracę. Trzeba przy tym pamiętać, że układy zbiorowe wykazują między sobą znaczne nieraz różnice tak pod względem formy, jak i treści.

Taki stan źródeł skłonił autora do osobnego omówienia wypowiedzenia stosunku pracy według przepisów ustawowych oraz do wyodrębnienia do osobnego rozdziału problematyki wypowiedzenia w postanowieniach układów zbiorowych pracy.

Książkę zamykają rozważania o nadużyciu wypowiedzenia umowy o pracę oraz o propozycjach nowego uregulowania wypowiedzenia umowy o pracę.

L. Kubicki: *Zbrodnie wojenne w świetle prawa polskiego*. PWN. Warszawa 1963 r., s. 188.

Liczba i rozmiar zbrodni hitlerowskich dokonanych w Polsce lub też przeciwko interesom Polski sprawiły, że przez szereg lat po wyzwoleniu sprawy o przestępstwa wojenne stanowiły jeden z najważniejszych i najbardziej przyciągających powszechną uwagę nurtów judykatury sądów polskich. W zestawieniu z działalnością w tej dziedzinie sądów innych państw alianckich liczba procesów prowadzonych w Polsce należy do rzędu największych. W literaturze naszej brak było jednak analizy tych procesów z punktu widzenia prawa karnego. Brak podobnej pracy odczuwano tym dotkliwiej, że międzynarodowy aspekt prawny problematyki zbrodni wojennych był dość szczegółowo i wielokrotnie opracowywany w polskiej doktrynie.

Łukę w tym zakresie wypełnia omawiana praca, której autor postawił sobie za zadanie dokonanie dokładnego przeglądu, krytycznej analizy i bilansu polskiego orzecznictwa karnego w dziedzinie odpowiedzialności za popełnione zbrodnie wojenne. O zakresie i rozmiarach tych zbrodni świadczy chyba najbardziej wymownie ogólny ich bilans, wyrażony językiem liczb. Jak bowiem ustalił Najwyższy Trybu-

nał Narodowy w procesie Böhlera, straty ludności w Polsce wyniosły w latach 1939—1945 blisko 6 028 000 osób. Zjawiskiem niezwykle znaczącym jest fakt, że na skutek bezpośrednich działań wojennych poniosło śmierć 644 000 osób, natomiast w wyniku działalności eksterminacyjnej zginęło 5 348 000 osób, co stanowi 89,3% ogólnych strat w ludziach.

Praca, która omawia problem przestępstw wojennych jedynie w aspekcie jurystycznym, nie jest oczywiście pracą historyczną, choć tragiczny odcinek dziejów Polski stanowi jej zasadniczą kanwę. Autor przedstawia w książce rolę i zadania polskiego ruchu oporu i Państwa Ludowego w walce ze zbrodniarzami faszystowsko-hitlerowskimi, wskazuje, że w obliczu zbrodni dokonanych w toku działań wojennych oraz rozpoczętej eksterminacji narodu emigracyjny rząd polski już 2 grudnia 1939 r. podjął akcję zmierzającą do ukarania winnych, a od chwili utworzenia Komisji Zjednoczonych Narodów do Spraw Zbrodni Wojennych (UNWCC) — przedstawiciele Polski brali w niej żywy udział.

Obejmując władzę na wyzwolonych terenach Polski, PKWN w swym Manifestie proklamował zasadę odpowiedzialności hitlerowskich zbrodniarzy wojennych przed sądami polskimi. Kroki podjęte w celu realizacji tej zasady zmierzały w czterech kierunkach:

- 1) wydania specjalnych przepisów prawa karnego materialnego, określających stany faktyczne zbrodni wojennych i kolaboracji;
- 2) utworzenia specjalnego sądownictwa do rozpoznawania tej specyficznej kategorii spraw karnych;
- 3) powołania dodatkowego specjalnego organu w celu zapewnienia zebrania możliwie kompletnego materiału dowodowego;
- 4) współdziałania z innymi państwami w zakresie powołania odpowiednich organów międzynarodowych dla osądzenia głównych zbrodniarzy wojennych, jak również ułatwienia ścigania i ekstradycji innych przestępców, którzy pogwałcili międzynarodowe prawo wojenne.

W toku dalszych rozważań autor omawia dekret „sierpniowy” o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy, zagadnienia związane z oceną zbrodni wojennych w polskim orzecznictwie sądowym i doktrynie prawa, dalej — okoliczności wyłączające przestępność czynu przy zbrodniach wojennych, wreszcie represję karną za zbrodnie wojenne.

Praca, oparta na bogatym materiale źródłowym, wskazuje na poważny dorobek polskiej myśli prawniczej w zakresie karania za zbrodnie wojenne oraz na wkład sądownictwa polskiego w kształtowanie świadomości prawnej i moralnej w tej dziedzinie.

L. Bar: *Kodeks budowlany. Przepisy i objaśnienia. Wyd. II. Wyd. Prawn.* Warszawa 1963 r., s. 818—XVI.

Książka obejmuje zespół zaktualizowanych i uzupełnionych według stanu prawnego na dzień 1 stycznia 1963 r. aktów prawodawczych normujących dziedzinę budownictwa oraz zagadnienia bezpośrednio z budownictwem związane. Zawiera ona prawo budowlane łącznie z przepisami wykonawczymi oraz ustawy i inne akty normatywne regulujące zagadnienia: planowania przestrzennego, terenów budownictwa, wywłaszczenia, organizacji administracji budownictwa oraz inne zagadnienia związane z budownictwem.